

i Pragis at udføre dem. Alt dette viser, at her er en Opgave, som Samsfundet er uroligt over ikke at have løst, og at det vil vedblive at være uroligt, indtil man idetmindste for Alvor forsøger at løse den. Jeg drømmer ikke om, at det kan ske ved eet Slag, men tror meget snarere, at det skal ske stykkevis ved Reformere. Af Planer, der have været fremme, skal jeg nævne Lundes, Christoffersens, Dr. Krebs's (Kjær: Grüners Plan). Sa, det er mere end Theori, der er udført i Pragis, men de tre Planer, jeg nævnte, gaa alle ud fra den Grundbetragtning, at Arbeideren bør lønnes saaledes, at han er istand til at ernære sig og sin Familie baade under Sygdom og i Alderdom. Sa, den Betragtning er rigtig, men saaledes ere Forholdene jo ikke, og Spørgsmaalet er derfor, hvorledes dette kan opnaaes. Man har naturligtvis besvaret dette paa forskjellig Maade. En Del af Arbeiderkommissionen — det har jeg iøvrigt allerede nævnt — sagde: Lad os løse det kort og godt ved at sige, at Alle — det vil sige de, der have de mindre Indtægter — skulle indtræde i Sygekasser og Alderdomsforsørgelsestaxser; men deraf maatte saa vel ogsaa følge, at Arbejdslønnen blev noget forhøjet. Enhver maa jo dog have det Nødtørstige til Livets Ophold, og skulde der nu lægges Noget hen til disse Kasser, maatte deraf simpelthen følge — det skulde man idetmindste tro, theoretisk set — en Stigning af Arbejdslønnen. Nogle ere da ogsaa gaaede saa vidt, eller jeg vil foretrække at sige: Nogle have foreslaaet, at Arbejdsherren ligefrem skulde give Tilskud til disse Kasser, saa at dette Tilskud blev en Del af Lønnen; men begge Dele falde dog egentlig ud til det Samme. Holder nemlig den Sætning Stik, at Arbeideren maa have et Minimum at leve af, og paalægger man ham at træde ind i en Sygekasse og at sikre sin Alderdom, maa deraf nødvendig følge, at Arbejdslønnen stiger, bliver det i hvert Fald Arbejdsherren, der kommer til at betale —, medmindre man da gaar ud fra, at Arbejderne allerede nu faae saa Meget, at de selv kunne affe Beløbet. Det tror jeg nu ikke, man kan gaa ud fra, især naar man ser de Dplysninger, der ere komne frem, siden Arbejderbevægelsen begyndte herhjemme, hvorved jeg tænker paa Tiden efter 1870. Det er bekendt, at i 1872 blev der af Indenrigsministeriet gennem statistisk Bureau forlangt besvaret en Mængde Spørgsmaal, deriblandt, hvor mange Timer der blev arbejdet, hvor stor Lønnen var, hvorledes Arbejderne levede, hvilke Fornødenheder de havde (Daa: Hvormange Snaipse de drak). Sa, just ikke, hvormange Snaipse, men hvor megen Brændevin de drak. Det indeholdes altsammen i en Bog, der hedder: „Dplysninger om Arbejdernes økonomiske Vilkaar“. Disse Dplysninger ere ikke meget lystelige at flue, idet det vil ses deraf, at Arbejderne selv ere af den Formening, at de have aarligt Understud. Arbejderne

paa Landet have i Reglen en Indtægt af 3—400 Kr., i Kjøbstæderne 400 og i Kjøbenhavn 500 Kr. Der tales saa lidt om, at Folk ikke vide, hvad de have at leve af, men at man har meget Mere, end man tror; men med Hensyn til Arbejderne kan det jo fra forskjellige Sider kontrolleres, hvad de have at leve af, og man skulde forbauses over, at en Familie kunde leve af 300, 400 og 500 Kr., henholdsvis paa Landet, i Kjøbstæderne og i Kjøbenhavn. Naar man ser dette, maa man vel sige, at hvis der saa desuden blev paalagt dem at give Bidrag til Sygekasser og til Alderdomsforsørgelsestaxser, maatte Arbejdslønnen nødvendigvis stige, naar da ikke Arbejderne ligefrem skulde gaa til Grunde. Thi det erkjende jo dog Alle, at der maa et vist Minimum til af Føde og Bolig, for at Arbejdsklassen kan udføre sit Arbejde. De, som altsaa ville have Evangstaxser — og det vilde Arbejderkommissionens høitærede Formand, Emil Rosenørn, ligesom ogsaa Dr. Krebs og et tredie Medlem, hvis Navn jeg ikke husker i dette Dieblit — maa altsaa være gaaede ud fra den Grundbetragtning, at Arbejdsherren giver Tilskud, idet Kommissionens Grundbetragtning jo iøvrigt var den, at Arbejdernes Løn var for ringe. Jeg er ogsaa enig i den Betragtning, at Arbejdet bør lønnes saaledes, at det kan føde sin Mand baade i Sygdom og i Alderdom, og gennem de Dplysninger, der her foreligge, og som jeg anbefaler de Herrer til Gjennemlæsning — jeg tror, at i 1874, da den udkom, var den politiske Kamp saaledes oppe, at de ikke bleve paagtede i den Grad, som de vare det værd —, vil man finde et nok saa fylbtigt Materiale til Bedømmelse af Arbejdernes Vilkaar som i det Strift, Løge Sørensens i Hobro har udgivet. Dette Strift skal jeg ikke laste, men naar man har talt om, at det var en Guldgrube af Dplysninger, vil jeg sige, at de Dplysninger, vi fik i 1874, ere mere omfattende og mere alsidige (En Stemme: Af hvem ere de udgivne?) Af Regjeringen selv, det vil sige, de ere ubearbejdede paa dens Foranstaltning, og man maa altsaa gaa ud fra, at de ere troværdige. Jeg vil sige, at jeg sympathiserer med den Grundbetragtning, at Arbejdet bør lønnes saaledes, at det kan føde Manden og hans Familie ogsaa under Sygdom og i Alderdommen; men jeg sympathiserer ikke med denne Betragtningens Konsekvens, at man skulde tvinge Folk til at indtræde, dels i Sygekasser dels i Alderdomsforsørgelsestaxser. Og hvorfor ikke? Fordi jeg tror, at man derved vilde berøve Arbejderne den opdragende Magt, der ligger i Friheden. Det moralske Ansporende vilde derved være borte, og det blev i Virkeligheden Andre, der kom til at styre for Arbejderne, og ikke dem selv. Det er min væsentligste Indvending mod her at anvende Evang, men den er ogsaa tilstrækkelig for mig. Det var nu de theoretiske Forsøg; maaste der dog er flere end